

Omgaan met desinformatie in de klas

Op vrijdag 3 november 2023 organiseerden wij met [VGN](#) en in samenwerking met de [Anne Frank Stichting](#) en het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid een nascholingsdag voor docenten geschiedenis, maatschappijleer, burgerschap en Duits rondom het onderwerp desinformatie.

[Marie Meeusen](#) schreef onderstaande terugblik:

"Op vrijdag 3 november 2023 organiseerde het Duitsland Instituut samen met VGN, de Anne Frank Stichting en het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid een nascholingsdag voor docenten geschiedenis, maatschappijleer, burgerschap en Duits. Het thema dat op deze wervelende dag centraal stond was 'desinformatie'.

Een studiedag over desinformatie gaat over fake news en over zoveel meer. Over nieuwswijsheid, historisch bewustzijn, kritisch denken, bewuste meningsvorming, in de klas moeilijke gesprekken voeren en al dan niet praten over controversiële onderwerpen. Zo'n studiedag gaat dus ook over je eigen perspectief bepalen én soms niet weten waar je als docent staat. Of over met tranen in je ogen praten over een neutrale houding. Vertrouw jij de boodschapper wel? Voel je je stevig genoeg om dit onderwerp vandaag aan te kaarten? Welke tools zet je in en hoe integreer je lessen over desinformatie en nieuwswijsheid in andere vakken? Deze vragen kwamen aan bod in de lezingen en workshops op 3 november.

Docenten willen een veilige ruimte creëren. Maar is het dan niet beter om gevoelige onderwerpen uit de weg te gaan, of in ieder geval voor vandaag maar even te laten? Als je complexe gesprekken uit de weg gaat, dan creëer je ook geen safe space waar de veiligheid mag groeien. Geef de [stories that move](#) de ruimte. Met deze verhalen gebeuren er andere dingen in de klas. Gelukkig zijn er naast loopgraven ook schuilplekken. En er is het clubhuis van de nieuwswijsheid, het Instituut voor Beeld en Geluid in het Mediapark van Hilversum. 'Juist nu', echoot het daar. Juist nu... Juist nu... Juist nu...

Of niet? Fake news is van alle tijden en vindt altijd de weg. Valse berichten worden zes keer sneller verspreid dan ware berichten. Rectificaties komt te paard en fake news reist sneller dan het licht. Kijk maar naar deze poëtische beeldspraak. Het maakt niet altijd uit wat waar is, het gaat vooral om wat er binnenkomt. Het draait om emoties, meer dan om feiten. Ter illustratie, een foto. 'Een meisje scrollt op haar telefoon.' Dát is het stilleven van nu, het stille, ontzettend woelige leven. Zo complex.

Zo complex, dit tijdperk van nieuwe onoverzichtelijkheid. Waar we op de ene plek moeten toepassen wat we op de andere leerden. In het tijdperk van nieuwe onoverzichtelijkheid moeten we zoeken naar de juiste toon en nuance en stelling durven nemen, snappen hoe montage werkt en versimpeling tot stand komt, snappen hoe weinig een werkgeheugen aankan.

We hebben aandachtspunten nodig, handleidingen, bladwijzers, factcheckers, bronvermeldingen, piketpalen, aanbevelingen, schema's, tabellen en cirkels en pijlen en wijzers en de mogelijkheid om te verdwalen en fouten te maken, we hebben een duidelijk onderscheid tussen feit en mening nodig, tussen betrouwbaar en overduidelijk fake, tussen twijfelachtig en waarschijnlijk waar. We hebben kritische reflectie op argumenten en bronnen nodig, en heldere stemmen, narratieven die ons verbinden, én de mogelijkheid om er tegenin te gaan. We hebben discussie nodig, consensus, we hebben een juridisch kader nodig en we moeten hekjes tussen vakken weghalen, we hebben een goede internetverbinding nodig, maar niet altijd en als wel, dan voor iedereen.

In dit tijdperk van nieuwe onoverzichtelijkheid hebben we onze leerlingen nodig. Zij hebben ons nodig. In dit tijdperk van nieuwe onoverzichtelijkheid is de kern van het verhaal al eeuwenoud: we hebben elkaar nodig."

Deze terugblik op de studiedag Desinformatie op 3 november 2023 is gebaseerd op de poëtische samenvatting die tekstschrijver Marie Meeusen ter plekke schreef en die ze aan het eind van deze dag met het publiek deelde.

Als docent heb je vaak te maken met leerlingen die in hun eigen (online of offline) bubbel of thuis in aanraking komen met desinformatie. Bewuste meningsvorming en kritisch denken zijn daarom belangrijke vaardigheden in een veranderende (digitale) wereld. Je wilt als docent geschiedenis, maatschappijleer of burgerschap je leerlingen natuurlijk maatschappelijk en/of historisch bewustzijn meegeven, maar soms is het niet zo makkelijk om te weten waar je moet beginnen. Daarom organiseren wij met diverse partners deze nascholingsdag.

Op deze dag bespreken we in lezingen, workshops en een afsluitende sessie wat desinformatie precies is (en wat niet), welke vormen van desinformatie er te onderscheiden zijn, hoe je moeilijke onderwerpen in de klas bespreekbaar maakt, welke tools er zoal beschikbaar zijn om leerlingen weerbaarder te maken en hoe in Duitsland de discussie rondom desinformatie gevoerd wordt.

Uiteindelijk krijgen deelnemers hierdoor een beter begrip van hoe ze het

onderwerp desinformatie kunnen integreren in de vakken geschiedenis, maatschappijleer of burgerschap, en hoe ze dit kunnen bespreken in hun mentorklas.

Met bijdragen van o.a. Patricia van Rijswijk (expert nieuwswijsheid bij Beeld & Geluid), Dr. [Hanco Jürgens](#) (historicus, DIA), Dr. [Geerte Savenije](#) (universitair docent, lerarenopleider en coördinator vaknetwerk geschiedenis UvA/VU) en [Maartje van der Eem](#) (docent geschiedenis, promovendus, coördinator vaknetwerk geschiedenis UvA/VU).

Workshops worden verzorgd door o.a. [Anne Frank Stichting](#), [Beeld & Geluid](#), [ProDemos](#), [Het Mediateam](#) en [Ter Info](#).

Alles op een rij:

Datum: Vrijdag 3 november 2023

Tijd: 10:00 -18:00

Doelgroep: docenten VO, mbo en hbo (met name de vakken maatschappijleer, burgerschap en geschiedenis)

Locatie: [Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid](#), Media Parkboulevard 1, Hilversum.

Kosten: €145,- inclusief lunch en borrel, voor studenten: €80,- inclusief lunch en borrel.

Contactpersoon: Trixie Hölsgens: t.holsgens@uva.nl

De webshop voor dit evenement is gesloten.

Programma (onder voorbehoud):

10:00 Inloop met koffie en thee

10:15 Welkom en korte inleiding - Marjan de Groot-Reuvekamp (VGN), Patricia van Rijswijk (Beeld & Geluid) en Trixie Hölsgens (DIA)

10:30 Impulslezing 1: "Het is op zich wel belangrijk": Het leren beoordelen van de betrouwbaarheid van bronnen. - Maartje van der Eem

11:00 Impulslezing 2: Lesgeven over controversiële thema's. - Geerte Savenije

11:30 Eerste ronde parallelle workshops (75 minuten)

- Terrorisme, politiek geweld en disruptieve momenten: hoe bespreek je ze in het klaslokaal? - Ter Info
- Betrouwbaar of niet? Aan de slag met redematies van leerlingen. - Maartje

van der Eem

- Omgaan met ongenueanceerde uitspraken in de klas. - ProDemos

12:45 Lunchpauze

13:30 Impulslezing 3: "Lügenpresse": Desinformatie en misbruik van de geschiedenis door radicaal-rechts in Duitsland. - Hanco Jürgens (DIA)

14:00 Tweede ronde parallelle workshops (75 minuten)

- Desinformatie debunking in de klas: casus Oekraïne. - Pim Renou & Rashida Nanhekan
- Stories that Move: De media en ik. - Anne Frank Stichting, Stories that move-trainer
- Nieuwswijsheid & Burgerschap: Desinformatie in context. - Patricia van Rijswijk (Beeld & Geluid)

15:15 Koffiepauze

15:30 Derde ronde parallelle workshops (45 minuten)

- Duitse media en de strijd tegen desinformatie. - Redactie Duitslandweb (DIA)
- De evolutie van desinformatie: tussen Fake en Real. - Guido Gerrichhauzen (House of European History)
- Filterbubbels, algoritmes en nepnieuws: hoe beïnvloeden ze de mening van jongeren? - Ilse Meursinge (Het Mediateam)

16:15 Afsluitende sessie

17:00 Gesproken samenvatting door [Marie Meeusen](#)

17:15 Borrel & uitreiking deelnemerscertificaten

18:00 Einde

Op [donderdag 2 november](#) vindt in Spui25 in Amsterdam een gerelateerde publieksbijeenkomst plaats die ook per livestream te volgen is.

Mail voor meer informatie Trixie Hölsgens (Onderwijsafdeling DIA): onderwijs-dia@uva.nl

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/omgaan-met-desinformatie-in-de-klas>